

Mednarodni znanstveni simpozij

Posameznik, skupnost in družba: spor, rešitev in sinergija

Osaka, 28.–30. marec 2014

Mednarodni akademski forum (IAFOR) je v Osaki na Japonskem med 28. in 30. marcem pripravil znanstveni simpozij, ki je povezal konferenco o psihologiji in vedenjskih znanostih in konferenco o etiki, religiji in filozofiji. Tema dvojne mednarodne konference je bila Posameznik, skupnost in družba: spor, rešitev in sinergija. Več sto udeležencev iz Avstralije, Estonije, Indonezije, Izraela, Japonske, Kitajske, Malezije, Poljske, Rusije, Slovaške, Tajske, Tajvana in iz Združenih držav nas je predstavilo znanstvene izsledke o vprašanju reševanja sporov na področjih, kakor so filozofija, vzgoja, terapija, religija, psihologija in pedagogika.

Slavnostni govornik Minoru Karasawa (Univerza v Nagoyi) je spregovoril o vlogi moralnih načel v psihosocialnih povezavah med graje vrednimi dejanji in kaznovanjem teh dejanj. Karasawa je predložil izsledke obširne raziskave o tem, kako dojemanje »amoralnosti« osebe ali skupine, ki povzroči graje vredno dejanje, vpliva na kaznovanje. Psihološka pristranskost bistveno vpliva na razumevanje okoliščin zločina ali prekrška. Bolj ko vprašanci vidijo prestopnika kot amoralnega, večjo kazen mu dodelijo – ne glede na sam zločin ali prestop. Nekdo, ki velja, na primer, za spoštljivega očeta ali prostovoljca v dobrodelni organizaciji, si za isti prekršek ali zločin v očeh ljudi zasluži manjšo kazen kakor pa preprodajalec drog ali odvisnež. Še več, resnejši ko je zločin, več kazni se pripiše povzročitelju, ki v očeh ljudi velja za manj moralnega.

Frank Ravitch (Univerza Michigan) je poudaril pomen ustavnih sodišč pri reševanju spornih politik spomina. Kot zgled je navedel politizacijo japonskega svetišča Yasukuni. Svetišče je eno od redkih ostankov obdobja, ko je šintoizem izrazito predstavljal religijo oz. kulturo imperija (1868–1947). Težava s spominom na to obdobje je nejasnost glede tega, ali je šintoizem religija ali kultura. Japonska ustava namreč predpostavlja ločitev verskih in političnih praks. Še več. Svetišče med več kot dva milijona imen umrlih obeležuje tudi tiste, ki so padli kot vojni zločinci.

Kljub ločitvi med religijo in vero pa nekateri državniki obiskujejo svetišče ali ga celo finančno podpirajo. Družbena vloga svetišča povzroča še dodatne spore, saj je cesarska družina tesno povezana s svetiščem – in zato samo s tistim delom prebivalstva, ki šintoizem podpira. Ustavno sodišče je tako najprej presodilo, da je svetišče del določenega obdobja z verskim ozadjem in je zato zahtevalo ločitev državnih praks od uradnih obiskov svetišča. Nekateri državniki so našli izgovor, da svetišče obiskujejo kot posamezniki in ne kakor predstavniki države. Ustavno so-

dišče je izgovor zavrnilo in s tem ustavilo politična prerekanja ter kampanje glede svetišča. Odločba je pokazala, kako ustavno sodišče prispeva k reševanju družbenega spora.

Lowell Sheppard (Hope International Development Agency) je preučeval reševanje spora s pastoralnega vidika protestantskega duhovnika. Najprej je omenil Iva Andriča in poudaril simboliko mostov pri graditvi skupnosti in univerzalno poklicanost človeka k premoščanju konfliktov. Iz izkušnje dela na Balkanu po nedavnih vojnah, na Filipinih po orkanu in na Japonskem po cunamiju Sheppard vidi možnost za sinergijo, kadar resno obravnavamo ne samo državniške rešitve, ampak konkretnega človeka in njegove potrebe. Moč in moralna avtoriteta pri reševanju kriznih žarišč po njegovem izhajata iz dejanj pomoči drugim: moč in premoč imata tisti, ki velja najmanj – tako kakor na primer mati Tereza ali Nelson Mandela, ki sta gradila mostove prav na podlagi svoje lastne nemoči.

Z vidika filozofije je o skupnosti, solidarnosti in odgovornosti najprej spregovoril Hanoch Ben-Pazi (Univerza Bar Ilan). Ben-Pazi se je oprl na Levinasovo filozofijo in povabil k drugačnemu pogledu na politiko: videti v politikih najprej etične osebnosti – onstran zgolj navidezne diplomacije, praznih besed in političnih strasti. Emanuel Levinas spreminja kontradikcijo med etiko in politiko, saj ponuja etično teorijo, v okviru katere politično udejstvovanje ne spodbija etičnega delovanja. Pravičnost ni zgolj ravnotežje med interesi, ampak uresničenje etike v konkretnem življenju. To ne pomeni preproste zmage dobrega nad zlim, ampak iskanje mesijanskega eshatološkega obzorja. Kot darove, ki jih človeštvo lahko prinaša Odrešeniku (talmudsko izročilo), predlaga Levinas vrednote, kakor so gostoljubje (odgovornost za drugega), nevtralnost in bratstvo. Odrešeniško obzorje vrednot zahteva spremembo mišljenja o politični dejavnosti.

Jozef Matula z Univerze Hankuk in z Univerze v Olomucu je spregovoril o strpnosti v srednjeveški in renesančni filozofski misli. Opiral se je na Abelarda, Kuzanskega in Comeniusa. Prek analize njihovih spisov je pokazal, da je srednji vek premogel mislece, ki so izredno prepričljivo ponujali prakse in koncepte edinosti in razumevanja drugega. Toleranca (beseda, ki je ti avtorji resda ne uporabljajo) presega meje religije in filozofije, saj je govor o enem Bogu, ki vse povezuje v eno. Abelard v spisu *Sic et Non* spodbuja k dialogu, katerega prvi pogoj je intelektualna strpnost, in poudarja, da brezvrednega dialoga ni. Že dejstvo, da človek dvomi in postavlja vprašanja, kaže na človekovo iskanje resnice in zato strpnosti. Resnica bo dana tistim, ki jo iščejo (Mt 7,7), kakor je to nakazal že dvanajstletni Jezus s postavljanjem vprašanj modrecem v templju. Kuzanski naj bi prav tako spodbujal k strpnosti (*De Pace Fidei*), saj edinosti v Bogu niso nasprotja *alteritas*, *pluralitas*, *multitudo*. Modrec bo iskal trajni mir sveta v harmoniji religij. Comenius se prav tako opira na pomen človeka kot božje podobe. Bogastvo kulturne strpnosti je odsev hvaležnosti za raznolike podobe kreativnega Stvarnika.

Podpisani sem predstavil filozofsko analizo političnih strasti z vidika moderne politične misli. Opiral sem se na francoskega političnega teoretika Alexisa de Tocquevilla. Tocqueville se namreč sprašuje, zakaj strast po enakosti v Franciji spod-

buja v krvavo revolucijo, v Ameriki pa k miru in demokraciji. Analiza njegove knjige *O demokraciji* pokaže, da strasti vodijo k družbenemu in političnemu miru takrat, ko je demokracija razumljena kot dialektika med strastjo po enakosti in po enakosti kot družbenopolitičnem stanju. Strast po enakosti spodbuja državljane k materialni blaginji, saj blaginja predpostavlja mir. Družbenopolitično stanje demokracije pa vsem omogoča enake oziroma egalitarne možnosti delovanja. Ta dialektika je mogoča takrat, kadar imajo egalitarne strasti prednost pred drugimi interesi in apetiti (vključno z gmotno blaginjo) in niso v nasprotju s svobodo. Še več, egalitarne strasti, ki so demokraciji nevarne zaradi povzročanja družbene apatije, morajo biti združene z nenehnim prizadevanjem državljanov za gradnjo družbenih vezi, in to prek družbenopolitičnega udejstvovanja. Tako, pravi Tocqueville, se družba izogne tako nasilnim revolucijam kakor tudi mehkeemu despotizmu in tiraniji večine.

Jiro Takai (Univerza Nagoya) je vabil k resnemu premisleku glede strategij reševanja sporov. Pod vprašaj je postavil spekter reševanja konfliktov, ki poteka med izogibanjem (kot nekaj slabega) in odprto kritiko (kot model; Blake and Mouton 1964); v okviru tega reševanja je kompromis srednja rešitev. Takai je ugotovil, da izogibanje lahko pomeni primerno strategijo. Prek analize zadnji raziskav dokazuje, da se Japonci veliko raje izogibajo konfliktu kakor pa Američani in imajo zato bistveno nižjo raven umorov (tudi če vključimo visoko stopnjo samomorilnosti med Japonci). Japonci namreč bolj poudarjajo harmonijo odnosov kakor osebni uspeh. Pri tem se držijo načela »(pre)beri zrak«, to je, ugotovi ozračje in pojdi s tokom. Ker je preprečevanje konfliktov pri Japoncih tesno povezano z osebnim ugledom, je morda strategija izogibanja konflikta toliko bolj razumljiva.

Oleg Davydov z daljnovzhodne družboslovne univerze je spregovoril o filozofskem pomenu skupnosti. V svojem delu razlikuje med bitjo skupnosti in skupnostjo biti. Spor v sodobni družbi po njegovem izhaja iz napetosti med pritiskom globalizacije, ki zahteva uniformiranost, in atomizacijo posameznika. Davydov pri reševanju sporov poudarja pomen skupnosti z ontološkega vidika. Skupnost ni le eden ob subjektov, ampak pogoj bivanja in zato presega dihotomijo med posameznikom in skupnostjo. Skupnost ima ne le sociološki, ampak tudi ontološki status. Kot ontološka vrsta skupnost omogoča družbeno življenje. Če skupnosti podelimo konceptualno prednost, kakor predlagata Charles Taylor in Alasdair MacIntyre, tudi solidarnost in mir dobita svoje mesto. To ne vodi v samozanikanje, ampak v »biti z« drugimi, kakor pravi Heidegger; saj je bit relacijski in ne statični element. Še več, skupnostna bit ima po Davydovem prepričanju prednost pred posameznikovo bitjo.

Konferenco smo udeleženci sklenili z razpravo o možnostih izboljšav študij pri reševanju sporov. Če je, na primer, srečnost pomemben razlog za preprečevanje sporov, je treba srečnost primerno definirati in opredeliti ustrezne teorije vzročnih mehanizmov. Podobno velja za vprašanje mesta religije, moralnosti ali kulture. Ti in podobni izzivi pri raziskovanju konflikta in miru bodo lahko prispevali k iskanju primernih priporočil ne le za nadaljnje študije, ampak tudi za delo na terenu